

Nr 17.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående upplåtande till svenska järnvägsmännens vilohemsförening av en statens järnvägar tillhörig byggnad i Björkliden m. m.; given Stockholms slott den 3 januari 1934.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF.

Henning Leo.

Utdrag av protokollet över kommunikationsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 3 januari 1934.

N ä r v a r a n d e:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena SANDLER, statsråden UNDÉN, SCHLYTER, WIGFORSS, MÖLLER, LEVINSON, VENNERSTRÖM, LEO, ENGBERG, EKMAN, SKÖLD.

I skrivelse den 17 januari 1914 hemställde järnvägsstyrelsen, bland annat, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva, att av trafikmedel finge till svenska järnvägsmännens vilohemsförening under vissa närmare angivna villkor överlämnas ett belopp av 10,000 kronor. Beloppet var avsett att utgöra bidrag till bestridandet av kostnaderna för föreningens vilohem Fredensborg vid Storebro.

Styrelsen anförde därvid, att nämnda förening hade till ändamål att upprätta och förvalta vilohem, ett eller flera, avsedda för föreningens medlemmar, och att aktivt medlemskap kunde vinnas av envar vid någon av Sveriges järnvägar i ordinarie eller extra tjänst anställd manlig eller kvinnlig funktionär. Sty-

relsen förklarade sig finna vilohemsföreningens syfte behjärtansvärt och väl förtjänt av understöd från statsbaneförvaltningens sida, så mycket hellre som en vistelse å föreningens vilohem kunde antagas i många fall bidra till att återställa av en eller annan anledning nedsatta arbetskrafter och sålunda i viss mån förebygga sjuklighet bland personalen med därav följande, av trafikmedel utgående sjukvårdskostnader och sjukavlönning.

I proposition den 13 maj 1914, nr 102, föreslog Kungl. Maj:t riksdagen medgiva, att av statens järnvägars trafikmedel måtte få utbetalas — förutom visst bidrag till styrelsen för rekreationshemmet för Sveriges lokomotivmän — ett belopp av 10,000 kronor till här ifrågavarande vilohemsförening. Föredragande departementschefen anförde därvid bland annat följande:

Det syntes icke böra råda mer än en mening därom, att det syfte, i vilket ifrågavarande vilo- och rekreationshem upprättats, vore i hög grad behjärtansvärt. Den stora kår av statstjänare, varom här vore fråga, hade en ofta slitande tjänstgöring, och flertalet av dem levde i små ekonomiska omständigheter. Upprättandet av dylika hem, där de vid inträffande överanstängning, nedsättning av arbetskrafterna eller sjukdom kunde mot en billig avgift bereda sig vila och rekreation, möjliggjorde emellertid för dem att utan större ekonomiska uppföringar återvinna hälsa och krafter. Det förtjänade ock framhållas, att, på sätt av järnvägsstyrelsen blivit antytt, enligt gällande bestämmelser sjukvårdskostnader och sjukavlönning skulle i vissa fall av trafikmedel utgå till järnvägspersonalen. Då nu vid fall av överanstängning eller nedsättning av arbetskrafterna en tids vistelse vid något av de ifrågavarande hemmen måste antagas många gånger förebygga eljest inträffande sjuklighet, syntes det i viss mån ligga i statsbaneförvaltningens intresse, att understöd lämnades hemmen. Att dessa i varje fall vore en allmännyttig uppgift, torde vara ovedersägligt.

Propositionen vann riksdagens bifall (skrivelse nr 107), och genom brev den 21 augusti 1914 bemyndigade Kungl. Maj:t järnvägsstyrelsen att av statens järnvägars trafikmedel utbetala ett belopp av 10,000 kronor till nämnda vilohemsförening.

I skrivelse den 23 september 1933 med anslagsäskanden för budgetåret 1934/1935 har *järnvägsstyrelsen* — efter att hava erinrat om vad sålunda förekommit — anfört huvudsakligen följande:

Föreningen hade ständigt gått framåt och genom sin verksamhet kunnat bereda allt flera av sina medlemmar en nyttig och uppfriskande semester. Den av föreningen år 1912 inköpta fastigheten Fredensborg i närheten av Hultsfred syftade närmast till att lämna föreningens medlemmar möjlighet att tillbringa sin semester i högt beläget skogsbygdklimat. Den i föreningens stadgar intagna bestämmelsen, att föreningens ändamål vore att upprätta och förvalta vilohem, hade omkring år 1925 föranlett föreningen att söka förverkliga en länge närd plan att jämväl i fjälltrakterna upprätta ett vilohem. Styrelsen, som städe vidhållit sin uppfattning om värdet av dylika semesterhem för personalen, hade då till vilohemsföreningens förfogande ställt en barack, belägen vid Björklidens järnvägsstation å riksgränsbanan och förut använd för förläggning av snöskottningsmanskap. På grund av införda maskinella anordningar för snöröjning hade nämligen baracken blivit obehövligen för statens järnvägar. Baracken hade avgiftsfritt ställts till vilohemsföreningens förfogande. Sedan den varit föremål för en del om- och tillbyggnader samt mo-

derniseringar, erlade vilohemsföreningen en efter kostnaderna härför avvägd hyra för baracken.

Detta vilohem vid Björkliden hade alltsedan detsamma i juni 1926 öppnades och ända till år 1933 använts av föreningen endast 2½ månader sommartid, förutom under påskarna, då det fått tagas i anspråk av några i Kiruna och Luleå bosatta järnvägsmän med familjer.

Förutom vad styrelsen nu anfört rörande vikten för järnvägsdriften att i allmänhet understödja järnvägspersonalens önskan och behov av att på ett billigt sätt erhålla rekreation och semester, ville styrelsen också framhålla, att styrelsen i personalbesparingsavsikt föreskrivit, att semester icke finge uttagas enbart under sommarmånaderna utan skulle uttagas mera fördelad under hela året. Denna för verket ekonomiskt fördelaktiga anordning ansåge styrelsen kunna än mer motivera, att statsmakterna hjälpte järnvägspersonalen till ett semesterhem, som skulle kunna vara lämpligt även för vinterbruk.

Såsom ett ytterligare skäl för statsmakterna att härvid vara vilohemsföreningen behjälpliga ville styrelsen framhålla, att semesterhemmet vid Björkliden, då det ej vore fullbelagt av föreningens medlemmar eller andra järnvägsmän, även plägade mottaga andra gäster, och att anläggningen därför kunde beräknas komma att i viss utsträckning användas för den skidåkande allmänheten. Statens järnvägar kunde förväntas härigenom bliva tillförda en direkt och icke helt obetydlig inkomst, enär ifrågavarande skidsportsintresserade personer komme att å en i allmänhet lång färdsträcka befara statens järnvägar.

De sålunda anförda omständigheterna föranledde styrelsen att föreslå, att den behjärtansvärda verksamhet, som omhänderhades av svenska järnvägsmännens vilohemsförening, måtte av statsmakterna stödjas på så sätt, att järnvägsstyrelsen bemyndigades *dels* att till vilohemsföreningen kostnadsfritt upplåta den av föreningen nu disponerade byggnaden vid Björkliden att av föreningen, vilken dock skulle åligga normal underhållsskyldighet, disponeras så länge föreningen ville driva sin verksamhet på platsen, *dels ock* att verkställa och bekosta en sedan länge planerad, för vilohemsrörelsen erforderlig tillbyggnad, vilken beräknades kosta omkring 25,000 kronor.

I anslutning till det anförda har styrelsen hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen *dels* medgiva, att den av svenska järnvägsmännens vilohemsförening disponerade byggnaden i Björkliden måtte kostnadsfritt få upplåtas till föreningen, så länge denna bedriver sin verksamhet å platsen, *dels* för byggnadens tillbyggnad för budgetåret 1934/1935 anvisa ett reservationsanslag av 25,000 kronor.

Såsom av den lämnade redogörelsen framgår, hava statsmakterna redan förut vid ett tillfälle ekonomiskt understött den behjärtansvärda verksamhet, som utövas av svenska järnvägsmännens vilohemsförening. De nu ifrågasatta ytterligare åtgärderna till understödjande av vilohemsrörelsen synas mig vara väl motiverade med hänsyn såväl till järnvägspersonalens bästa som till det förhållandet, att därigenom skulle i viss mån underlättas järnvägsstyrelsens strävanden att fördela semestrarna mera jämnt över hela året. Jag vill därför tillstyrka, att ifrågavarande byggnad i Björkliden må kostnadsfritt upplåtas till föreningen, så länge denna bedriver sin verksamhet å platsen, samt att det för tillbyggnaden erforderliga beloppet, 25,000 kronor, ställes till förfogande. Emellertid kan jag ej finna att här ifrågavarande tillbyggnadsarbe-

Departement-
chefen.

ten äro av den art, att för därmed förenade kostnaders bestridande kapitalökningensanslag lämpligen bör komma i fråga. I stället anser jag mig böra förorda, att därtill behövt belopp får utgå av statens järnvägars trafikmedel.

Det torde få ankomma på järnvägsstyrelsen att meddela de närmare bestämmelser, som i samband med byggnadens upplåtande till vilohemsföreningen må erfordras — däribland om skyldighet för föreningen att underhålla byggnaden — ävensom att verkställa den ifrågasatta tillbyggnaden.

I anslutning till vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva

dels att här omfördäda, statens järnvägar tillhöriga byggnad i Björkliden må kostnadsfritt upplåtas till svenska järnvägsmännens vilohemsförening tills vidare under den tid, föreningen bedriver verksamhet å platsen,

dels ock att för tillbyggnad av samma byggnad må av statens järnvägars trafikmedel användas ett belopp av högst 25,000 kronor.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan behagar Hans Maj:t Konungen lämna bifall samt förordnar, att proposition i ämnet av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar skall avlåtast till riksdagen.

Ur protokollet:

A. C. F. v. Krusenstierna.